

Keskkonnaministri käskkirja 02.02.2023 nr 50 muutmise eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Eelnõukohase käskkirjaga muudetakse toetuse andmise tingimusi Keskkonnaministri 02.02.2023 käskkirjas nr 50 „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine ning 2022–2029 tegevuskava ja eelarve kinnitamine mitteheas seisundis veekogumite tervendamiseks“.

Muudatusega täpsustatakse, et toetatavate tegevuste valikul lähtutakse rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud läbivatest valikukriteeriumidest ja -metoodikast. Eraldi tuuakse välja toetatavate tegevuste seos valdkondliku arengukavaga. Lisaks ajakohastatakse projekti rakendamise seotud detaile. Muudatusega ei muudeta toetavaid tegevusi ega eelarvet.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Kliimaministeeriumi finantsosakonna struktuuritoetuste nõunik Eerika Purgel (e-post eerika.purgel@kliimaministeerium.ee, tel 626 0709) ja õigusosakonna jurist Rene Lauk (e-post rene.lauk@kliimaministeerium.ee, tel 626 2948).

2. Eelnõu sisu

Eelnõu koosneb kahest punktist, millega muudetakse toetuse andmise tingimusi keskkonnaministri käskkirjas 02.02.2023 nr 50.

Toetatavate tegevuste valimiseks kasutatavad valikukriteeriumid ja metoodikad vastavad Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused” (edaspidi *ühendmäärus*) §-le 7.

Seirekomisjoni poolt 31.05.2022 kinnitatud, muudetud 12.04.2023 ja 16.05.2024 „Läbivad valikukriteeriumid, mida kohaldatakse kõikidele ühtekuuluvuspoliitika 2021-2027 rakenduskava poliitikaeesmärkidele ning nende raames toetatavatele meetmetele“ punkti 3 kohaselt vastavaks tunnistatud projektid hinnatakse viie kriteeriumi lõikes. Need on järgmised:

1. projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele;
2. projekti põhjendatus;
3. projekti kuluefektiivsus;
4. toetuse taotleja suutlikkus projekti ellu viia;
5. projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega.

Nimetatud nõude täitmisega seotud detailne info on toodud välja käskkirjade koostamise seletuskirjades. Käesoleva käskkirjade muudatusega need ei muutu. Täpsustame ainult, et seoses Kliimaministeeriumi moodustamisega ei planeerita eraldi riiklikku keskkonna valdkondlikku arengukava (edaspidi *KEVAD*).

Seirekomisjoni poolt kinnitatud esimese valikukriteeriumi „projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega“ täitmise tagab valdkondliku arengu sihtide seadmisel rakenduskavaga seotud vastava valdkonna strateegiline arengudokument ning toetuse panustamine Eesti 2035 sihti.

Pärast Kliimaministeeriumi moodustamist hakati koostama ministeeriumi terviklikku strateegilist vaadet, mille tulemusena moodustati kaks tulemusvaldkonda: 1) kliima, energeetika ja elurikkus; 2) elukeskkond, liikuvus ja merendus.

Kliima, elurikkuse, kiirguse, maavarade ja välisõhu teemad on kliima, energeetika ja elurikkuse tulemusvaldkonnas. Ringmajanduse, jäätmete, mere ja vee teemad on elukeskkonna, liikuvuse ja merenduse tulemusvaldkonnas. Ruumiandmed ja maa korralduse teemad liikusid Regionaal- ja põllumajandusministeeriumisse. Veel ei ole otsustatud, millised uued riiklikud (valdkondade ülesed) arengukavad Kliimaministeeriumi teemasid katma hakkavad ja millal uusi riiklikke arengukavasid koostama hakatakse.

Eesti 2035 arengukava koostamisse kaasati laiem avalikkus läbi arvamusrännaku formaadi, kus kõigil huvilistel oli võimalus üleriigilise strateegia kujundamisel kaasa rääkida. Lisaks tutvustati plaanitavaid rakenduskava kohaseid sekkumisi 2022. aasta sügisel suuremates linnades üle Eesti.

Toetused on eraldatud riigi eelarvestrateegia keskkonnakaitse ja -kasutuse programmist, mille peamiseks strateegiliseks aluseks on Eesti keskkonnanstrateegia aastani 2030, millega on määratletud pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes keskkonna valdkonna seostest majandus ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjust ümbritsevale looduskeskkonnale, elurikkusele ja inimesele. Programm lähtub strateegias esitatud eesmärgist saavutada pinnavee (sh rannikuvee) ja põhjavee hea seisund ning hoida veekogusid, mille seisund juba on hea või väga hea. Programm arvestab nii keskkonnanstrateegias, keskkonnavaldkonda puudutavates poliitika põhialustes ja muudes keskkonnateemalistes arengukavades kavandatud eesmärgi. Programmi tegevused panustavad ka arengu strateegia „Eesti 2035“ pikaajalisse sihti – kvaliteetne elukeskkond.

Toetuste planeerimisel ja andmisel lähtutakse valdkondliku arengu tagamisel Eesti 2035 riigi eelarvestrateegia 2023–2026 keskkonnakaitse ja -kasutuse programmi kooskõlast Eesti pikaajalise arengu strateegia aluspõhimõtete ja sihtidega ning rakenduskavaga seotud vastava valdkonna strateegilisest arengudokumendist.

Valikukriteeriumite 1. punkti juures projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega tagab valdkondliku arengu sihtide seadmisel strateegiline dokument (projekt on kooskõlas kliimamuutustega kohanemise arengukavaga 2030 suurendades Eesti riigi valmidust ja võimet kliimamuutuste mõjuga kohanemiseks) ning projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengu strateegia aluspõhimõtete ja sihtidega. Toetatav tegevus panustab Euroopa Liidu veepoliitika raamdirektiivi alusel kehtestatud perioodi 2022–2027 veemajanduskavade eesmärkidesse, „Eesti 2035“ sihti „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“. Projekt panustab „Eesti 2035“ mõõdikusse „Keskkonnatrendide indeks“. Nendeks näitajateks on pinnaveekogumite seisund (%) ja soodsas seisundis loodusdirektiivi elupaigatüüpide osatähtsus (%). Info sihi ja näitaja kohta kantakse struktuuritoetuse registrisse (SFOSi). Toetust makstakse Ühtekuuluvusfondist.

Detailsete tegevuste ja eelarve kinnitamisel lähtub projekti juhtrühm alati iga kordselt eespool kirjeldatud valikukriteeriumitest.

Käskkirjas täiendatakse antava toetuse kajastamist meetme nimekirjas, valikukriteeriume ja juhtrühma funktsiooni. Lisaks täpsustatakse, mida tuleb lõppmakse juures arvestada ning projekti elluvijal peab esitama rakendusüksusele info kogu projekti kavandatavate, elluviidavate või lõpetatud riigihangete ja maksete kohta igal aastal 15. jaanuariks ja 1. juuliks. Info esitatakse projekti elluviimisega seotud aastate lõikes ning infot ajakohastatakse vähemalt 2 korda aastas.

3. Käskkirja eelnõu vastavus ELi õigusele

Käskkirja eelnõu aluseks on perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus ja selle alusel antud õigusaktid, mis omakorda on kooskõlas vastava ELi õigusega.

Käskkirja eelnõu on muuhulgas kooskõlas järgmiste ELi määrustega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ühissätete määrus);

• Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi. Euroopa Liidu määrused on Eestile otsekohalduvad, mistõttu eelnõus nimetatud ülesannete täitjal tuleb juhendada neist otse, arvestades eelnõus ja selle alusel antavates Vabariigi Valitsuse määrustes sätestatud. Eelnõus on ühissätete määruse sättele viidatud, kui ülesande sisu on ühissätete määrusega reguleeritud, mis teeb hõlpsamaks asjakohase regulatsiooni leidmise.

4. Käskkirja mõju

Käskkirja muudatusega seoses hindame, et meetme eelarve vahenditega saavutatakse käskkirjas toodud mõõdikutele seatud sihttasemed ning toetusi antakse vastavalt rakenduskavas planeeritule. Käskkirja alusel antav toetus toetab valitsussektori eelarvepositsiooni. Käskkiri on vajalik kehtestada tagasiulatuvalt, sest see tagab käskkirjas toodud eesmärkide asjakohase saavutamise õigetel alustel panustades valdkondlikku arengukavasse struktuuritoetuse rakendamise võimaldamiseks. Käskkirjal on positiivne mõju rakenduskavas seatud eesmärkide saavutamiseks, sest täpsustatakse eelkõige toetuse andmisel valdkondliku arengusuundade olukorda. Ilma seda täpsustust tagasiulatuvalt tegemata ei ole võimalik toetusi kasutada.

5. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Rahandusministeeriumi, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Riigikantselei, Euroopa Komisjoni ja perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitikate rakendamise seirekomisjoni liikmetega ning Riigi Tugiteenuste Keskusega. Sisulisi ettepanekuid ei laekunud.